Форма № 09/18
Затверджена рішенням вченої ради ІДГУ
від 30.08.2018 р., протокол № 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ТА ТУРИСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Навчально-методичною радою ІДГУ
Протокол № 4 від 15.01 2019 р.

Голова НМР _____ Н. М. Кольцун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Гроші та кредит
(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 07 Управління та адміністрування
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність (спеціалізація) 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
(код і назва спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації))

освітня програма Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: економіка та управління підприємством
(назва освітньої програми)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

Ізмаїл – 2018

ПОГОДЖЕНО:
Гарант освітньої програми

Сорока І.М.
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:
кафедрою УПТД
протокол № 1 від 29 серпня

Завідувач кафедри Сорока І.М.
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:
Голова науково-методичної ради факультету

Федорова О.В.
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми: Ткач К.О., викладач кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю ІДГУ, доцент, к.е.н.

Рецензенти програми: Захарченко В.І., професор кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю ІДГУ, д.е.н.;

Меркулов М.М., професор кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю ІДГУ, д.е.н.;

© Ткач К.О., 2018
© ІДГУ, 2018

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td colspan="2">Розподіл годин за навчальним планом</td></tr>
<tr><td>Денна</td><td>Заочна</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів: 4</td><td colspan="2">Лекції:</td></tr>
<tr><td>24</td><td>6</td></tr>
<tr><td>Модулів: 1</td><td colspan="2">Практичні заняття:</td></tr>
<tr><td>Загальна кількість годин: 120</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Рік вивчення дисципліни за навчальним планом (денна / заочна): 3 / 1</td><td colspan="2">Лабораторні заняття:</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Семестр (денна / заочна): 5 / 2</td><td colspan="2">Семінарські заняття:</td></tr>
<tr><td>24</td><td>6</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Тижневе навантаження (год.):
- аудиторне: 2
- самостійна робота: 4</td><td colspan="2">Консультації:</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні заняття:</td></tr>
<tr><td>Форма підсумкового контролю: залік</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Мова навчання: українська</td><td colspan="2">Самостійна робота:</td></tr>
<tr><td>72</td><td>108</td></tr>
</table>

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни: грошові та кредитні відносини ринкової економіки.

Метою вивчення дисципліни є: формування системи базових знань з теорії грошей та кредиту, засвоєння закономірностей функціонування грошового ринку як теоретичної основи державної монетарної політики розвитку банківської справи.

Передумови для вивчення дисципліни: економіка підприємства, менеджмент, фінанси, фінанси підприємства.

Міждисциплінарні зв'язки з наступними навчальними дисциплінами: фінанси, фінанси підприємства, бухгалтерський облік, оподаткування, планування і контроль на підприємстві.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

1. *Знання:*

- закономірності функціонування грошового ринку;
- основи монетарної політики держави;
- структуру функціонування грошової системи;
- закономірності розвитку і функціонування валютного ринку;
- основні банківські операції; організацію діяльності банківської структури;
- принципи зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

2. *Уміння:*

- оцінювати монетарну політику держави;
- використовувати закономірності розвитку і функціонування валютного ринку у підприємницькій діяльності;
- здійснювати основні банківські операції;
- здійснювати організацію діяльності банківської структури;
- застосовувати принципи зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

3. Комунікація:

- Показувати уміння працювати автономно та в команді,
- мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.
- Використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації.

4. Автономність та відповідальність:

- Відповідальність за прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.
- Управління комплексними діями або проектами.
- Відповідальність професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб.
- Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Сутність і функції грошей	4	2	2				6	4	2	2				8
2.	Грошовий обіг і грошова маса	4	2	2				7							10
3.	Грошовий ринок	6	3	3				8	4	2	2				10
4.	Грошові системи	4	2	2				6							10
5.	Інфляція і грошові реформи	4	2	2				4							7
6.	Валютний ринок і валютні системи	4	2	2				6							7
7.	Кредит у ринковій економіці	6	3	3				7	4	2	2				10
8.	Фінансові посередники грошового ринку	4	2	2				8							11
9.	Центральні банки	4	2	2				5							9
10.	Комерційні банки	4	2	2				6							8
11.	Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	4	2	2				5							10
Проміжний контроль								**4**							**4**
Разом:		**48**	**24**	**24**				**72**	**12**	**6**	**6**				**108**

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Сутність і функції грошей

Сутність грошей та їх роль.

Гроші як економічна категорія.
Дві концепції походження грошей: раціоналістична та еволюційна.
Історія походження грошей.
Функції грошей.

Тема 2. Грошовий обіг та грошова маса

1. Зміст грошового обігу.
2. Класична модель кругообігу потоків товарів, послуг та грошових платежів.
3. Грошова маса; показники грошової маси – агрегати грошової маси M_0, M_1, M_2, M_3.
4. Безготівковий грошовий обіг, сутність та його значення.
5. Класифікація безготівкових розрахунків, принципи організації безготівкових розрахунків.

Тема 3. Грошовий ринок

1. Дерегулювання кредитних і фінансових ринків.
2. Ринок короткострокового та середньострокового капіталу.
3. Структура сучасного ринку позикових коштів: кредитна система, інвестиційна система (ринок цінних паперів).
4. Основні джерела позикового капіталу, функції строку позикових капіталів і особливості його розвитку.
5. Організація інвестицій, основи організації інвестиційної діяльності банків.
6. Види цінних паперів і операції з ними.
7. Банківські операції з фондовими цінними паперами.
8. Інвестиційна політика і фактори, які впливають на неї.
9. Сутність і роль грошово-кредитної політики; управління й регулювання грошового ринку.
10. Суб'єкти грошово-кредитної політики.
11. Цільова направленість монетарної політики.
12. Місце, основа й роль монетарної політики. Інструменти грошово-кредитної політики.

Тема 4. Грошові системи

1. Поняття й елементи грошової системи.
2. Загальні елементи грошових систем.
3. Найменування грошової одиниці, види грошових знаків
4. Основні типи грошових систем.
5. Системи металевого, паперово-грошового та кредитного обігу.
6. Грошова система України.

Тема 5. Інфляція та грошові реформи

1. Поняття інфляції.
2. Види і типи інфляції.
3. Поняття грошової реформи.
4. Типи грошових реформ.

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи

1. Валютна система та її елементи.
2. Валютна політика, її складові частини та організації.
3. Валютна незалежність і валютна обмеженість.
4. Валютний курс, монетний паритет; типи валютних курсів.
5. Грошова і облікова політика.
6. Валютна інтервенція.
7. Міжнародні розрахункові операції
8. Валюта цін і валюта платежу.
9. Валютні риски.

Тема 7. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм

1. Поняття грошей; гроші при простому товарному підприємстві; гроші при капіталізмі.
2. Теорії грошей; кількісна теорія грошей.

3. Поняття і суб’єкт грошово-кредитної політики.
4. Місце монетарної політики в загальнодержавної економічної політиці. Інституційна основа монетарної політики на сучасному етапі розвитку економіки України.
5. Роль монетарної політики.
6. Інструменти грошово-кредитної політики держави.

Тема 8. Кредит у ринковій економіці

1. Структурні зміни грошово-кредитної системи.
2. Кредитна система України, її еволюція, види кредитних установ.
3. Установи банківської системи.
4. Кредитний потенціал комерційного банку.
5. Сутність кредиту та його роль.
6. Класифікація кредитів комерційних банків.
7. Умови кредитної угоди.
8. Кредитні операції з цінними паперами.

Тема 9. Фінансові посередники грошового ринку

1. Грошовий обіг, його зміст.
2. Класична модель кругообігу потоків товарів та послуг і потоків грошових платежів.
3. Кредитна система країни, її еволюція.
4. Ієрархічні структури кредитної системи.
5.

Тема 10. Центральні банки

1. Кредитна система України.
2. Види кредитних установ.
3. Національний банк України. Функції Національного банка України.

Тема 11. Комерційні банки

1. Комерційні банки, порядок їх створення.
2. Сутність і економічні основи діяльності комерційного банку.
3. Специфіка комерційного банку як підприємства.
4. Функції комерційних банків

Тема 12. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною

1. Валютна політика Національного банку України.
2. Валютні регулювання держави.
3. Валютний контроль в Україні.
4. Міжнародні взаємовідносини України і участь її в міжнародних фінансових організаціях.
5. Міжнародний валютний фонд, його ціль, історія створення.

5.2. Тематика семінарських занять.

Тема 1. Сутність і функції грошей

План

1. Форми вартості і виникнення грошей.
2. Сутність і функції грошей.
3. Форми грошей в обігу.
4. Дві концепції походження грошей: раціоналістична та еволюційна.
5. Функції грошей.

Контрольні питання

1. Необхідність та сутність грошей.
2. Роз’ясніть поняття "гроші як економічна категорія".
3. Які функції грошей? Який їх взаємозв’язок?
4. Яка роль і призначення грошей у ринковій економіці?

Тема 2. Грошовий обіг і грошова маса

План

1. Сутність та значення грошового обігу.
2. Грошова маса та грошова база.
3. Сталість грошей та механізм їх забезпечення.
4. Грошово-кредитна політика України.

Контрольні питання

Який механізм забезпечення сталості грошей?
Які є параметри вимірювання грошової маси?
Що таке "грошовий мультиплікатор"?
Економічна основа грошового обігу.

Тема 3. Грошовий ринок

1. Сутність, структура, джерела і функції ринку позичкових коштів.
2. Ринок цінних паперів, його структура та функції.
3. Ринок капіталів та цінних паперів в Україні.

Контрольні питання

1. Методи регулювання грошового обігу.
2. Сутність грошового обігу.
3. Види цінних паперів.
4. Джерела позичкових капіталів.

Тема 4. Грошові системи

1. Типи та елементи грошової системи.
2. Системи паперово-кредитних грошей
3. Грошова система України.

Контрольні питання

1. Які елементи грошової системи?
2. У чому сутність грошової системи України?
3. Назвіть основні типи грошової системи.
4. Перелічите методи регулювання грошового обігу.
5. Роль банківської системи у формуванні кредитування грошей.

Тема 5. Інфляція і грошові реформи

1. Сутність, типи, наслідки інфляції.
2. Методи вимірювання інфляції та антиінфляційного регулювання.
3. Грошові реформи.
4. Грошові реформи в Україні.

Контрольні питання

1. Сутність інфляції.
2. Які є причини інфляції?
3. Перелічите основні типи інфляції.
4. Як проходить державне регулювання інфляції?

5. Назвіть основні типи грошової реформи.
6. Перелічите грошові реформи в Україні.

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи

1. Типи конвертованих валют
2. Зовнішньоекономічна діяльність установ
3. Валютна свобода та валютні обмеження
4. Типи валютних систем.
5. Принципи і характеристика валютних систем.
6. Приклади валютних операцій.
7. Подальший розвиток валютних систем в Україні

Контрольні питання

1. Назвіть типи валютних систем.
2. Приведіть зразки валютних операцій.
3. Які шляхи розвитку валютних систем в Україні?
4. Назвіть типи конверуємості валют.
5. У чому сутність зовнішньоекономічної діяльності підприємств?
6. У чому виникають валютні обмеження в Україні?

Тема 7. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм

1 .Поняття та місце теорії грошей
2. Основа монетарної політики та її роль у проведенні грошово-кредитної політики.
3. Монетарна політика в Україні

Контрольні питання

1. Які є типи теорії грошей?
2. У чому позитивний та негативний вплив на сучасному етапі монетарної політики на економічний зріст держави?
3. Чи достатні у наступний нас темпи росту розвитку промисловості підприємства в Україні?

Тема 8. Кредит у ринковій економіці

1. Кредитна система та її структура.
2. Банківська система України та її ланки.
3. Види кредитних установ і характеристика їх діяльності.
4. Функції кредиту.
5. Принципи кредитування.
6. Назвіть форми та види кредиту.
7. Назвіть фактори, які вказують на розмір відсоткової ставки.

Контрольні питання

1. Перелічите установи банківської системи.
2. Перелічите установи пара банківської системи.
3. Назвіть операції емісійних банків.
4. Назвіть функції комерційних банків.

Тема 9. Фінансові посередники грошового ринку

1. Грошово-кредитна система країни та її роль у формуванні фінансових ринків
2. Інфляція і монетаризм на сучасному етапі.
3. Функціонування фінансових посередників в Україні.

Контрольні питання

1. Як відбувається рух товарів, грошей та послуг?
2. Що таке фінансові посередники при посуванні деяких коштів?
3. Роль монетаризму на сучасному етапі розвитку України.

Тема 10. Центральні банки

1. Форми організації та функції центральних банків.
2. Інструменти грошово-кредитної політики НБУ.
3. Економічні важелі управління в банківській системі.
4. Валютне регулювання НБУ та контроль.

Контрольні питання

1. Центральні банки та їх роль в економіки держави.
2. Національний банк України, його задачі та функції.
3. Організаційна структура НБУ.
4. Нагляд за діяльністю комерційних банків НБУ.

Тема 11. Комерційні банки

1. Загальна характеристика комерційних банків.
2. Класифікація комерційних банків.
3. Функції комерційних банків.
4. Операції по залученню вкладів.
5. Кредитні операції.
6. Інвестиційні операції.
7. Банківські послуги.

Контрольні питання

1. Економічні важелі управління в банківській системі.
2. Загальна характеристика комерційних банків та їх класифікація.
3. Порядок утворення комерційних банків та дотримання економічних
4. нормативів.
5. Класифікація кредитів комерційних банків.
6. Методи банківського кредитування.
7. Валютні операції банків.
8. Інвестиційні операції комерційних банків.
9. Банківські послуги.

Тема 12. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною

1. Валютні відносини та валютні системи.
2. Валютний курс. Курсова політика та конвертованість валют.
3. Валютне регулювання та валютний контроль.
4. Платіжний баланс, його регулювання та балансування.
5. Міжнародні розрахунки, їх умови та форми.
6. Міжнародний кредит та його класифікація.
7. Міжнародні кредитно-фінансові установи.

Контрольні питання

1. Валютні відносини та валютні системи.
2. Валютне регулювання і валютний контроль.
3. Міжнародні розрахунки, їх умови та форми.
4. Платіжний баланс, його характеристика та структура.
5. Методи балансування та регулювання платіжного балансу.

6. Міжнародні розрахунки та міжнародні кредитно-фінансові установи.

5.3. Організація самостійної роботи студентів

Розподіл годин на виконання СРС

№ з/п	Вид самостійної роботи	Кількість годин
		Денна форма навчання
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	7
2.	Підготовка до семінарських занять	24
3.	Підготовка до модульного (проміжного) контролю	4
4.	Опрацювання тем, винесених на самостійну підготовку, в тому числі конспектування за заданим планом	16
5.	Виконання тестових завдань та розв'язання задач	8
6.	Підготовка рефератів	8
7.	Робота з інтернет-ресурсами	5
		Заочна форма навчання
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	2
2.	Підготовка до семінарських занять	6
3.	Підготовка до модульного (проміжного) контролю	4
4.	Опрацювання тем, винесених на самостійну підготовку, в тому числі конспектування за заданим планом	71
5.	Виконання тестових завдань та розв'язання задач	10
6.	Підготовка рефератів	10
7.	Робота з інтернет-ресурсами	5

Денна форма навчання:

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Сутність і функції грошей	6	Конспект, усне опитування, розв'язання тестових завдань
2.	Грошовий обіг і грошова маса	7	Конспект, усне опитування, підготовка реферату
3.	Грошовий ринок	8	Конспект, усне опитування, розв'язання задач
4.	Грошові системи	6	Конспект, усне опитування, розв'язання тестових завдань
5.	Інфляція і грошові реформи	4	Конспект, усне опитування, розв'язання тестових завдань
6.	Валютний ринок і валютні системи	6	Конспект, усне опитування, підготовка реферату
7.	Кредит у ринковій економіці	7	Конспект, усне опитування, розв'язання тестових завдань
8.	Фінансові посередники грошового ринку	8	Конспект, усне опитування, розв'язання тестових завдань
9.	Центральні банки	5	Конспект, усне опитування, розв'язання тестових завдань
10.	Комерційні банки	6	Конспект, усне опитування, розв'язання тестових завдань
11.	Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	5	Конспект, усне опитування, розв'язання тестових завдань
	Проміжний модульний контроль	**4**	Підготовка
	Разом	**72**	

Заочна форма навчання:

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Сутність і функції грошей	8	Конспект, усне опитування, розв'язання тестових завдань
2.	Грошовий обіг і грошова маса	10	Конспект, усне опитування, підготовка реферату
3.	Грошовий ринок	10	Конспект, усне опитування, розв'язання задач
4.	Грошові системи	10	Конспект, усне опитування, розв'язання тестових завдань
5.	Інфляція і грошові реформи	7	Конспект, усне опитування, розв'язання тестових завдань
6.	Валютний ринок і валютні системи	7	Конспект, усне опитування, підготовка реферату
7.	Кредит у ринковій економіці	10	Конспект, усне опитування, розв'язання тестових завдань
8.	Фінансові посередники грошового ринку	11	Конспект, усне опитування, розв'язання тестових завдань
9.	Центральні банки	9	Конспект, усне опитування, розв'язання тестових завдань
10.	Комерційні банки	8	Конспект, усне опитування, розв'язання тестових завдань
11.	Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	10	Конспект, усне опитування, розв'язання тестових завдань
	Проміжний модульний контроль	**4**	Підготовка
	Разом	**108**	

Теми рефератів:

1. Економічна сутність та походження грошей.
2. Еволюційний процес розвитку форм грошей в Україні.
3. Електронні гроші: сутність та порівняльний аналіз якісних властивостей.
4. Функції грошей в національному обороті та їх взаємозв'язок.
5. Роль держави у розвитку форм грошей.
6. Роль грошей у розвитку ринкової економіки.
7. Особливості організації грошового обороту в Україні.
8. Готівковий та безготівковий грошовий обіг: принципи організації та особливості застосування.
9. Проблеми та перспективи вексельного обігу в Україні.
10. Закон кількості грошей в обігу: сутність, вимоги та наслідки порушення.
11. Грошова маса та механізм її зміни в обороті.
12. Проблеми монетизації бюджетного дефіциту та ВВП в Україні.
13. Державне регулювання грошової сфери в Україні.
14. Грошово-кредитна політика центрального банку на сучасному етапі економічного розвитку.
15. Грошовий ринок в Україні, його сутність і структура.
16. Особливості прояву попиту, пропозиції і ціни на грошовому ринку.
17. Шляхи забезпечення рівноваги на грошовому ринку.
18. Цінні папери в економічному обороті України.
19. Фондовий ринок України: проблеми і перспективи розвитку.
20. Проблеми та перспективи ринку цінних паперів в Україні.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. Форми поточного контролю.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять (включає, в тому числі, перевірку якості підготовки завдань, які винесені на самостійне вивчення та виконання) і має на меті перевірку рівня підготовленості студента. Формами проведення поточного контролю з дисципліни є:

1) усні опитування на семінарських заняттях;
2) участь в обговоренні питань на семінарах;
2) якість пошуку необхідної літератури тощо.

6.2. Форми проміжного контролю.

Модульний контроль (МК) – процедура визначення рівня засвоєння студентом навчального матеріалу відповідної дисципліни.

Модульний контроль з дисципліни проводиться у формі письмових тестових завдань та задачі. Кількість модульних контрольних робіт на дисципліну – 1.

6.3. Форми підсумкового контролю.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання. Завданням підсумкового контролю є перевірка глибини засвоєння студентом програмного матеріалу дисципліни, логіки та взаємозв'язків між окремими її розділами, здатність творчого використання набутих знань, уміння сформувати своє ставлення до певної проблеми, що випливає зі змісту дисципліни тощо.

Підсумковий контроль з дисципліни «проводиться у формі заліку.

Залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентами навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ними певних видів робіт на семінарських заняттях і при самостійному опрацюванні тематичних питань.

Оцінка за семестр з дисципліни, з якої передбачений залік, виставляється за результатами поточного контролю.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Приклади тестових завдань

1. Чи вірно ствердження, що гроші – це єдиний товар, використати який можливо лише звільнившись від нього?

а) так; б) ні.

2. Оберіть основні характеристики грошової системи ринкового типу:

а) обмеження функціонування грошей;
б) адміністративні методи регулювання грошового обігу;
в) вільне функціонування грошей;
г) заборона на деякі грошові операції;
д) економічні методи впливу на грошову масу.

3. Назвіть основні (загальні) методи регулювання грошового обігу:

а) облікова політика держави;
б) регулювання обсягів продаж;
в) проведення операцій на відкритому ринку;
г) політика обов'язкових резервів;
е) лімітування кредитів.

4. Які основні функції виконують гроші:

а) засіб обігу;
б) засіб обміну;
в) міра вартості;
г) засіб нагромадження;
д) засіб купівлі.

5. Які основні елементи грошової системи:
а) кредитні гроші;
б) грошова одиниця країни;
в) грошовий ринок;
г) масштаб цін;
д) валютний курс;
е) валютний ринок;
є) види готівкових грошових знаків;
ж) порядок емісії грошей;
з) регламентація безготівкового обороту.

6. Під грошовою масою слід розуміти:
а) всю готівку, що знаходиться в обігу;
б) всю сукупність грошей в усіх формах.

7. До основних елементів, грошового обігу відноситься:
а) грошовий ринок;
б) страхування;
в) фінанси;
г) особисті заощадження населення;
д) кредит.

8. Назвіть основні типи інфляції,
а) повзуча;
б) зростаюча;
в) відкрита;
г) галопуюча;
д) стрибаюча;
е) гіперінфляція;
є) мегаінфляція.

9. Чи можлива інфляція при обігу золотих грошей та розмінних на золото грошових знаків?
а) так; б) ні.

10. Назвіть основні принципи кредитування:
а) поворотність;
б) платність;
в) безвідплатність;
г) строковість;
д) безповоротність;
е) цільовий характер кредитування;
ж) забезпечення кредиту.

Задачі

1. Сутність грошової бази. Відмінність показника «грошова база» від грошової маси. За допомогою яких заходів грошово-кредитної політики регулюють обсяги грошової маси та грошової бази?
2. Грошова маса країни Х характеризується такими показниками (одиниць): готівкові гроші – 3,3; строкові депозити – 2,2; поточні рахунки – 2,1; розрахункові рахунки підприємств – 1,2; кошти клієнтів за трастовими операціями банків – 0,9; кошти Держстраху – 0,75. Розрахуйте агрегат М2.
3. Визначте прибуток банку за наступними даними: сума коштів на депозитах – 246 млн. грн.; норма резервування – 14%; ставка відсотка: за депозитами – 25%, за кредитами – 45%. При цьому всі можливі вільні ресурси банк надав у позику.
4. Дайте визначення грошовим потокам. Чим вони відрізняються від грошового обігу? Дайте характеристику основним грошовим потокам, які зв'язують державу з економічною системою країни.
5. Грошовий агрегат М1 дорівнює 10,7 одиниць, поточні рахунки – 2,9, розрахункові рахунки підприємств – 2,5, строкові депозити – 25,1, кошти Держстраху – 1,8, кошти клієнтів за трастовими операціями банків – 1,3. Чому дорівнює агрегат М0?
6. Визначте прибуток банку за наступними даними: сума коштів на депозитах – 456 млн. грн.; норма резервування – 15%; ставка відсотка: за депозитами – 20%, за кредитами – 40%. При цьому всі можливі вільні ресурси банк надав у позику.

Контрольні питання

1. Необхідність та сутність грошей.
2. Гроші як економічна категорія.
3. Функції грошей, їх взаємозв'язок.
4. Роль та призначення грошей у ринковій економіці.
5. Сталість грошей та механізм її забезпечення.
6. Грошова маса і параметри її вимірювання за допомогою грошових агрегатів.
7. Грошовий мультиплікатор та його вплив на грошову масу.
8. Закон грошового обігу.
9. Суть та економічна основа грошового обігу.
10. Сутність та принципи організації безготівкових розрахунків.
11. Види документів, які застосовуються у безготівкових розрахунках та засобах платежу.
12. Форми безготівкових розрахунків.
13. Розрахунки платіжними дорученнями.
14. Грошово-кредитна політика НБУ та її інструменти.
15. Структура сучасного ринку позичкових капіталів.
16. Функції ринку позичкових капіталів.
17. Формування ринку позичкових капіталів в Україні.
18. Кредитна система України.
19. Структура, функції та операційний механізм ринку цінних паперів.
20. Формування ринку цінних паперів в Україні.

ЗАВДАННЯ ДО ПМК
Варіант 1

Тестові завдання:

1. Оберіть основні характеристики грошової системи ринкового типу:
а) обмеження функціонування грошей;
б) адміністративні методи регулювання грошового обігу;
в) вільне функціонування грошей;

г) заборона на деякі грошові операції;
д) економічні методи впливу на грошову масу.
2. Назвіть основні (загальні) методи регулювання грошового обігу:
а) облікова політика держави;
б) регулювання обсягів продаж;
в) проведення операцій на відкритому ринку;
г) політика обов'язкових резервів;
е) лімітування кредитів.
3. Банк відкрив депозит на суму 10 000 грн. Норма обов'язкового резервування — 25 %. Цей депозит дає можливість банку збільшити суму позичок на:
а) невизначену величину;
б) 7500 грн;
в) 10 000 грн;
г) 30 000 грн.
4. Під грошовою масою слід розуміти:
а) всю готівку, що знаходиться в обігу;
б) всю сукупність грошей в усіх формах.
5. Скільки рівнів має банківська система України?
а) один; б) два; в) три.
6. Назва "облікова ставка" – це:
а) процентна ставка доходів по цінних паперах, що їх купують комерційні банки;
б) процент щорічного приросту маси грошей в економіці;
в) процентна ставка по позиках, що надає НБУ комерційним банкам;
г) процентна ставка по міжбанківському кредиту;
д) усе перелічене вище – невірно.
7. Що таке кредитні гроші?
а) це особлива форма позики;
б) це сукупність певних цінних паперів;
в) це форма грошей, символ вартості, що виникає з розвитком кредитних відносин.
8. Яка характеристика сучасної грошової системи неправильна?
а) ця система базується на паперово-кредитних грошах;
б) для неї характерне незначне регулювання державою грошового обігу;
в) для неї характерний широкий розвиток безготівкового обігу.
9. Грошово-кредитна політика здійснюється:
а) урядом держави;
б) усіма фінансово-кредитними установами держави;
в) Центральним банком держави;
г) Міністерством фінансів.
10. Елементами банківської системи України є:
а) НБУ;
б) Ощадбанк;
в) комерційні банки;
г) товарні біржі;
д) фондові біржі.

Задача: Визначте прибуток банку за наступними даними: сума коштів на депозитах – 246 млн. грн.; норма резервування – 14%; ставка відсотка: за депозитами – 25%, за кредитами – 45%. При цьому всі можливі вільні ресурси банк надав у позику.

Варіант 2

Тестові завдання:

1. Чи впливає на величину процентної ставки комерційних банків облікова ставка Центрального банку?

а) так; б) ні.

2. Строкові вклади входять до складу грошових агрегатів:

а) М0;

б) М1;

в) М2;

г) не входять до складу грошових агрегатів взагалі.

3. Норма обов'язкового резервування для банків уводиться з метою:

а) обмеження грошової маси в обороті;

б) підвищення ліквідності банків;

в) посилення фінансової сталості банків;

г) підвищення конкурентоспроможності банків.

4. Якщо норма обов'язкового резервування для банків дорівнює 100 %, то величина грошового мультиплікатора дорівнює:

а) 0;

б) 1;

в) 10;

г) 100.

5. З названих процесів мають причинно-наслідкові зв'язки такі:

а) зростання державних видатків і обсягу грошової маси;

б) скорочення прибуткового податку й обсягу грошової маси;

в) зростання трансфертних платежів і скорочення обсягу грошової маси;

г) зростання податків на корпорації і обсягу грошової маси.

6. Агрегат М1 охоплює:

а) металеві й паперові готівкові гроші та чекові вклади;

б) металеві й паперові готівкові гроші та строкові вклади;

в) металеві й паперові готівкові гроші та всі банківські депозити;

г) всі гроші та «майже гроші».

7. Як впливає зміна норми обов'язкового резервування на пропозицію грошей:

а) прямо;

б) зворотньо;

в) не впливає.

8. Які структури беруть участь у збільшенні пропозиції грошей:

а) уряд;

б) уряд і центральний банк;

в) уряд і комерційні банки;

г) уряд, комерційні банки і центральний банк;

д) комерційні банки і центральний банк.

9. Якщо центральний банк проводить політику стимулювання виробництва, то він:

а) продає облігації державної позики комерційним банкам;

б) збільшує ліміти кредитування комерційних банків;

в) знижує облікову ставку;

г) підвищує норму обов'язкового резервування.

10. До кредитних грошей належать:

а) кредитна картка;

б) банкнота;

в) чек;

г) електронні гроші;

д) вексель;

е) казначейські зобов'язання.

Задача: Грошовий агрегат М1 дорівнює 10,7 одиниць, поточні рахунки – 2,9, розрахункові рахунки підприємств – 2,5, строкові депозити – 25,1, кошти Держстраху – 1,8, кошти клієнтів за трастовими операціями банків – 1,3. Чому дорівнює агрегат М0?

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань студентів.

Результати навчання з освітніх компонентів оцінюються за 100-бальною шкалою (від 1 до 100) з переведенням в оцінку за традиційною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» – для семестрових екзаменів, курсових робіт (проектів) і виробничих практик; «зараховано», «не зараховано» – для заліків і навчальних практик). Шкала переведення балів подана в таблиці 1.

Таблиця 1.

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	**Оцінка за традиційною шкалою**
	залік
90-100	зараховано
89-70	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Для визначення ступеня оволодіння навчальним матеріалом з подальшим його оцінюванням рекомендується застосовувати наступні рівні навчальних досягнень студентів (табл. 2):

Таблиця 2.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Рівні навчальних досягнень	**100-бальна шкала**	**Критерії оцінювання навчальних досягнень**	
		Теоретична підготовка	**Практична підготовка**
		Студент	
Відмінний	**100…90**	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв’язання поставлених перед ним завдань

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Студент	
Достатній	**89….70**	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання
Задовільний	**69…51**	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального мате-ріалу	має елементарні, нестійкі навички виконання завдань
Незадовільний	**50…26**	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допущено суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладача
Неприйнятний	**25…1**	студент не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять.

Досягнення студентів на семінарських заняттях, а також виконані ними індивідуальної та самостійної роботи оцінюються за шкалою від «0» до «5». Критерії оцінювання наводяться у таблиці 3.

Таблиця 3.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на семінарських заняттях

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє

	навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Після завершення вивчення дисципліни викладач виводить середньозважений бал, що переводиться у 100-бальну шкалу (див. таблицю 4.) з відповідним ваговим коефіцієнтом.

Таблиця 4.

Таблиця переведення середньозваженого балу за 100-бальною шкалою

100-бальна	*сер. бал*	*100-бальна*	*сер. бал*	*100-бальна*	*сер. бал*	*100-бальна*	*сер. бал*	*100-бальна*	*сер. бал*
100	4,97–5,00	**80**	4,10–4,14	**60**	3,10–3,14	**40**	2,25–2,29	**20**	1,15–1,20
99	4,94-4,96	**79**	4,05–4,09	**59**	3,05–3,09	**39**	2,20–2,24	**19**	1,09–1,14
98	4,91–4,93	**78**	4,00–4,04	**58**	3,00–3,04	**38**	2,15–2,19	**18**	1,03–1,08
97	4,87–4,90	**77**	3,95–3,99	**57**	2,96–2,99	**37**	2,10–2,14	**17**	0,97–1,02
96	4,84–4,86	**76**	3,90–3,94	**56**	2,93–2,95	**36**	2,05–2,09	**16**	0,91–0,96
95	4,80–4,83	**75**	3,85–3,89	**55**	2,90–2,92	**35**	2,00–2,04	**15**	0,85–0,90
94	4,76–4,79	**74**	3,80–3,84	**54**	2,87–2,89	**34**	1,95–1,99	**14**	0,79–0,84
93	4,72–4,75	**73**	3,75–3,79	**53**	2,84–2,86	**33**	1,90–1,94	**13**	0,73–0,78
92	4,68–4,71	**72**	3,70–3,74	**52**	2,81–2,83	**32**	1,85–1,89	**12**	0,67–0,72
91	4,64–4,67	**71**	3,65-3,70	**51**	2,78–2,80	**31**	1,80–1,84	**11**	0,61–0,66
90	4,60–4,63	**70**	3,60–3,64	**50**	2,75–2,77	**30**	1,75–1,79	**10**	0,55–0,60
89	4,55–4,59	**69**	3,55–3,59	**49**	2,70–2,74	**29**	1,69–1,74	**9**	0,49–0,54
88	4,50–4,54	**68**	3,50–3,54	**48**	2,65–2,69	**28**	1,63–1,68	**8**	0,43–0,48
87	4,45–4,49	**67**	3,45–3,49	**47**	2,60–2,64	**27**	1,57–1,62	**7**	0,37–0,42
86	4,40–4,44	**66**	3,40–3,44	**46**	2,55–2,59	**26**	1,51–1,56	**6**	0,31–0,36
85	4,35–4,39	**65**	3,35–3,39	**45**	2,50–2,54	**25**	1,45–1,50	**5**	0,25–0,30
84	4,30–4,34	**64**	3,30–3,34	**44**	2,45–2,49	**24**	1,39–1,44	**4**	0,19–0,24
83	4,25–4,29	**63**	3,25–3,29	**43**	2,40–2,44	**23**	1,33–1,38	**3**	0,13–0,18
82	4,20–4,24	**62**	3,20–3,24	**42**	2,35–2,39	**22**	1,27–1,32	**2**	0,07–0,12
81	4,15–4,19	**61**	3,15–3,19	**41**	2,30–2,34	**21**	1,21–1,26	**1**	0,01–0,06

Підрахунки середньозваженого балу здійснюють з точністю до другого знака після коми. За таблицею 4 визначають кількість балів за 100-бальною шкалою, яку множать на ваговий коефіцієнт – 0,7 і отримують кількість балів за поточний контроль. Кількість балів за поточний контроль округлюють до цілих.

Кількість балів, отриманих студентом за поточний контроль, виставляється викладачем у відповідній графі академічного журналу до проведення проміжного контролю.

8.3. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Оцінювання проміжного контролю здійснюється за шкалою від «0» до «30» – для дисциплін, викладання яких завершується заліком.

Загальна оцінка за модульну контрольну роботу є середнім арифметичним оцінок за кожне питання/завдання, яка переводиться за 100 бальною шкалою (табл. 4.) та множиться на коефіцієнт 0,3.

8.4. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю.

Залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні рівня опанування студентами навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ними певних видів робіт, зазначених у робочій програмі навчальної дисципліни.

Оцінка за семестр з дисципліни, з якої передбачений залік, виставляється після закінчення її вивчення (до початку екзаменаційної сесії) за результатами поточного (ваговий коефіцієнт – 0,7) та проміжного (ваговий коефіцієнт – 0,3) контролю. При цьому обов'язкової присутності здобувачів вищої освіти під час заліку не передбачено.

Залік отримує здобувач вищої освіти, який виконав всі види роботи, визначені в робочій програмі навчальної дисципліни й має достатню кількість балів за поточний контроль (не менше 35 балів) та проміжний контроль (не менше 16 балів).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Балабанов И.Т. Деньги и финансовые институты: учебное пособие. СПб: Питер, 2000. 224 с.

2. Береславська О. Стабільність гривні – успіх 2000 року. Вісник НБУ. 2001. №2. С. 23–26.

3. Бороденко С. Застава як форма забезпечення банківських кредитів. Економіка. Фінанси. Право. 2001. № 4. С. 15–19.

4. Величко А. Становление и развитие денежно-кредитной системы Украины. Экономика Украины. 2001. № 5. С. 8-13.

5. Гончаренко В. Кредитні спілки і кооперативні банки та особливості їх розвитку в Україні. Вісник НБУ. 2000. №1. С. 47–50.

7. Дзюблюк А. Некоторые аспекты денежно-кредитного регулирования экономики. Экономика Украины. 2000. № 4. С. 1 6–23.

8. Дзюблюк О.В. Оцінка ефективності кредитних вкладень комерційних банків. Фінанси України. 2000. № 9. С. 149–154.

9. Єпіфанов А.О. та інші. Грошово-кредитна політика в Україні: тенденції та перспективи. Фінанси України. 2000. № 9. С. 11–18.

10. Єрмоленко Г.Г., Кортикова Т.В. Аналіз кредитних операцій банків. Фінанси України. 2001. № 3. С. 121–129.

10.2. Допоміжні джерела

11. Клименко Т. Кредитная деятельность банков Украины. Экономика Украины. 2000. №3. С. 34–38.

12. Колосова В.П. Кредитування економіки України міжнародними фінансовими інститутами. Фінанси України. 2000. №2. С.20–29.

13. Лисицький В., Рудаєв О., Лисицький І. Знову про гроші та борги в економіці України. Вісник НБУ. 2000. № 1. С. 17–21.

14. Лютий І.О. Грошово-кредитна політика та особливості її реалізації в Україні. Фінанси України. 2000. №1. С. 20–24.

15. Мельник А. Основные параметры денежно-кредитной политики в Украине. Экономика Украины. 2000. №7. С. 25–31.

16. Михальченко С. Євро – перший рік після запровадження. Вісник НБУ. 2000. №1. С. 24–28.

17. Островська Н.С. Грошово-кредитна політика в Україні у контексті світового досвіду. Фінанси України. 2000. №5. С. 107–110.

18. Потійко Ю.А. Аналіз кредитоспроможності підприємств в умовах ринкових відносин. Фінанси України. 2001. №1. С. 118–123.

20. Ткаченко І., Луців Б. Моделювання управління динамікою кредитного портфеля. Вісник НБУ. 2000. №5. С. 15–17.

21. Цилюрик Д. Процес кредитування підприємств малого бізнесу та його складові. Вісник НБУ. 2000. №11. С. 30–31.

22. Шелудько Н.М. Проблемні кредити і фінансова стійкість банківської сфери. Фінанси України. 2000. №1. С. 25–28.